

Sentència del TJUE de 17 de juliol de 2014, per la qual es resol una petició de decisió prejudicial instada per l'Audiència Provincial de Castelló en el procediment entre Sánchez Morcillo i Abril García contra BBVA, per l'oposició formulada contra l'execució hipotecària de l'habitatge de la seva propietat.

La decisió determina que:

*"L'article 7, apartat 1, de la Directiva 93/13/CEE del Consell, de 5 d'abril de 1993, sobre les clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors, en relació amb l'article 47 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, s'ha d'interpretar en el sentit que **s'oposa a un sistema de procediments d'execució, com el controvertit en el litigi principal, que estableix que el procediment d'execució hipotecària no podrà ser suspès pel jutge que conegui del procés declaratiu, jutge que, en la seva resolució final, pot acordar com a màxim una indemnització que compensi el perjudici sofert pel consumidor, en la mesura que aquest, en la seva condició de deutor executat, no pot recórrer en apel·lació contra la resolució que desestimi la seva oposició a l'execució, mentre que el professional, creditor executant, sí que pot interposar recurs d'apel·lació contra la resolució que acordi el sobreseïment de l'execució o declari la inaplicació d'una clàusula abusiva.**"*

La sentència qüestiona el procediment d'execució hipotecària després de la reforma operada per la Llei 1/2013, de 14 de maig, de mesures per reforçar la protecció als deutors hipotecaris, reestructuració de deute i lloguer social, modificada al seu torn en darrer terme mitjançant el Reial decret llei 7/2013, de 28 de juny, de mesures urgents de naturalesa tributària, pressupostària i de foment de la investigació, el desenvolupament i la innovació. Concretament recorda que, en efecte, de les disposicions de l'article 695, apartats 1 i 4, LEC es desprèn en particular que **el sistema processal espanyol no preveu que el consumidor pugui interposar un recurs d'apel·lació contra la decisió de desestimar la seva oposició a l'execució, no només quan aquesta oposició es fonamenti en el caràcter abusiu, d'acord amb l'article 6 de la Directiva 93/13, d'una clàusula continguda en un contracte celebrat entre un professional i un consumidor, sinó tampoc quan es fonamenti en la infracció d'una norma nacional d'ordre públic, extrem que, no obstant, correspon verificar a l'òrgan jurisdiccional remitent"**

El Tribunal també assenyala que es desprèn que, segons les normes processals espanyoles, pot ocórrer que un procediment d'execució hipotecària que tingui per objecte un bé immoble que respongui a una necessitat bàsica del consumidor, és a dir, procurar un habitatge, sigui incoat a instància d'un professional sobre la base d'un document notarial dotat de força executiva, sense que el contingut d'aquest document ni tan sols hagi estat objecte d'un examen judicial destinat a determinar el caràcter eventualment abusiu d'una o diverses de les clàusules que contingui. **"Aquest tracte privilegiat que es concedeix al professional fa encara més necessari que el consumidor, en la seva condició de deutor executat, pugui obtenir una tutela judicial eficaç."**

Pel que fa al control que al respecte exerceix el jutge que substància l'execució, diu el TJUE que tot i les modificacions que la Llei 1/2013 va introduir en la LEC com a conseqüència del pronunciament de la sentència Aziz **l'art. 552, apartat 1, de la LEC no imposa a aquest jutge l'obligació d'examinar d'ofici el caràcter eventualment**

abusiu de les clàusules contractuals que constitueixin el fonament de la demanda, sinó que li atribueix merament la facultat d'efectuar tal examen.

Segons l'article 695, 1 LEC, (en la seva versió modificada per la Llei 1/2013), l'executat en un procediment d'execució hipotecària pot oposar-se a l'execució quan aquesta es fonamenti principalment en el caràcter abusiu d'una clàusula contractual que constitueixi el fonament de l'execució o que hagi determinat la quantitat exigible. Però adverteix el Tribunal que "procedeix no obstant això posar en relleu que, a tenor de l'article 552, apartat 1, de la LEC, **l'examen pel jutge d'una oposició fonamentada en el caràcter abusiu d'una clàusula contractual està sotmès a condicionants temporals, com ara l'obligació de donar audiència per quinze dies a les parts i la d'acordar el que sigui procedent en el termini de cinc dies.** "

D'altra banda, el Tribunal de Justícia diu que el sistema processal espanyol en matèria d'execució hipotecària es caracteritza pel fet que, tan aviat com s'incoa el procediment d'execució, qualssevol altres accions judicials que el consumidor pogués exercitar, fins i tot les que tinguin per objecte qüestionar tant la validesa del títol com l'exigibilitat, certa, extinció o quantia del deute, s'han de tractar en un altre judici i seran objecte d'una resolució independent, sense que ni aquell ni aquesta puguin tenir com a efecte suspendre ni entorpir el procediment d'execució en curs de tramitació, excepte en el cas residual que el consumidor realitzi una anotació preventiva de la demanda de nul·litat de la hipoteca amb anterioritat a la nota marginal d'expedició de certificació de càrregues.

Tenint en compte les esmentades característiques diu el TJUE que **"en el cas que es desestimi l'oposició formulada pel consumidor contra l'execució hipotecària d'un bé immoble de la seva propietat, el sistema processal espanyol, considerat en el seu conjunt i tal com resulta aplicable en el litigi principal, s'exposa al consumidor, o fins i tot a la seva família-com succeeix en el litigi principal-, al risc de perdre el seu habitatge com a conseqüència de la venda forçosa d'aquesta, sent així que el jutge que tramita l'execució, si cas, haurà dut a terme, com a màxim, un examen succint de la validesa de les clàusules contractuals en què el professional fonamentar la seva demanda.** La tutela que el consumidor, en la seva condició de deutor executat, podria obtenir eventualment d'un examen judicial diferent, efectuat en el marc d'un procés declaratiu substanciat en paral·lel al procediment d'execució, no pot paliar l'esmentat risc, ja que, fins i tot suposant que tal examen desvetlli l'existència d'una clàusula abusiva, **el consumidor no obtindrà una reparació in natura del seu perjudici, que li reintegre a la situació anterior al despatx de l'execució del bé immoble hipotecat, sinó que obtindria únicament, en el millor dels casos, una indemnització que compensés aquesta perjudici. Ara bé, aquest caràcter merament indemnitzatori de la reparació que eventualment es concedeixi al consumidor li proporcionarà només una protecció incompleta i insuficient. No constitueix un mitjà adequat i eficaç, en el sentit de l'article 7, apartat 1, de la Directiva 93/13, per aconseguir que cessi l'aplicació de la clàusula considerada abusiva del document autèntic de constitució d'hipoteca sobre el bé immoble que serveix de base per travar l'embargament de l'esmentat immoble."**

Diu també el tribunal que, si es té en compte una vegada més el lloc que l'article 695, 4, LEC ocupa en la sistemàtica general del procediment d'execució hipotecària del Dret espanyol, cal observar que **reconeix al professional, en la seva condició de creditor executant, el dret a interposar recurs d'apel·lació contra la resolució que acordi el sobreseïment de l'execució o declari la inaplicació d'una clàusula abusiva, però no permet, en canvi, que el consumidor interposi recurs contra la decisió de desestimar l'oposició a la execució.** Així doncs, **"resulta manifest que el desenvolupament davant l'òrgan jurisdiccional nacional del procediment d'oposició a l'execució, previst en l'article 695 LEC, col·loca al consumidor, en la seva condició de deutor executat, en una situació d'inferioritat en relació amb el professional, en la seva condició de creditor executant, pel que fa a la tutela**

judicial dels drets que pot invocar, a l'empara de la Directiva 93/13, davant la utilització de clàusules abusives ". I així mateix declara que "el sistema processal controvertit en el litigi principal posa en perill la realització de l'objectiu perseguit per la Directiva 93/13.". "Aquest desequilibri entre els mitjans processals de què disposen, d'una banda, el consumidor i, de l'altra, el professional, no fa sinó accentuar el desequilibri que existeix entre les parts contractants.

Així mateix, per al TJUE s'ha de declarar que un sistema processal d'aquest tipus resulta contrari a la jurisprudència del Tribunal de Justícia segons la qual les característiques específiques dels procediments judicials que es ventilen entre els professionals i els consumidors, en el marc del dret nacional, no constitueixen un element que pugui afectar la protecció jurídica de la que aquests últims han de gaudir en virtut de les disposicions de la Directiva 93/13.

Conclou també que el desenvolupament del procediment d'oposició a l'execució hipotecària davant el tribunal nacional, previst en l'art 695 LEC, resulta contrari al principi d'igualtat d'armes o d'igualtat processal.

El Tribunal indica que es caracteritza per disminuir l'efectivitat de la protecció del consumidor que pretén la Directiva 93/13, interpretada en relació amb l'article 47 de la Carta Fonamental dels Drets de la Unió Europea, en la mesura que aquesta regulació processal incrementa la desigualtat d'armes entre els professionals, en la seva condició de creditors executants, d'una banda, i els consumidors, en la seva condició de deutors executats, per una altra, en l'exercici de les accions judicials basades en els drets que la Directiva 93 / 13 atribueix als consumidors, sobretot tenint en compte que les modalitats processals d'articular aquestes mateixes accions resulten incompletes i insuficients per aconseguir que cessi l'aplicació d'una clàusula abusiva inclosa en el document autèntic de constitució d'hipoteca que serveix de base perquè el professional procedeixi a l'embargament del bé immoble que constitueix la garantia.